

Kortlægning af indsatser til psykisk sårbare elever på ungdomsuddannelserne

INDHOLD

Kortlægning af indsatser til psykisk sårbare elever på ungdomsuddannelserne

1	Resume	5
<hr/>		
2	Indledning	9
2.1	Baggrund og formål	9
2.2	Kortlægningens formål	10
2.3	Metodisk design	10
2.4	Organisering og bemanding	13
<hr/>		
3	Skolernes vurdering af andelen af psykisk sårbare elever	14
3.1	Andelen af psykisk sårbare elever er størst på hf og mindst på de treårige gymnasiale uddannelser	14
<hr/>		
4	Skolernes vurdering af indsatsernes rækkevidde og virkning	16
4.1	En stor andel af de psykisk sårbare elever er ikke i berøring med skolens indsatser	16
4.2	Skolerne vurderer, at de tilbyder den nødvendige støtte til psykisk sårbare elever	17
<hr/>		
5	Skolernes organisering af indsatser til psykisk sårbare elever	19
5.1	Skolens øverste ledelse er ofte involveret i organisering af arbejdet med psykisk sårbare elever	19
<hr/>		
6	Skolernes brug af indsatser og støttefunktioner	22
6.1	Støttesamtaler, individuelle hensyn og fokus på fastholdelse er de mest udbredte indsatser	22
6.2	Støttefunktioner varierer på tværs af ungdomsuddannelserne	23

7	Sammenhæng mellem individuelle indsatser og undervisningen	25
7.1	Hver femte skole oplever en høj grad af koordination mellem individuelle indsatser og undervisningen	25
7.2	Flertallet af skolerne tilrettelægger ikke undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare i klassen	26

8	Skolernes perspektiver på opkvalificering af personalet	28
8.1	Hovedparten af skolerne anvender systematisk opkvalificering	28
8.2	Mange typer kurser og efteruddannelse tages i brug	29
8.3	Halvdelen af skolerne har prioriteret kurser eller temadage for lærerkollegiet inden for de seneste to år	30

	Appendiks A – Litteraturliste	32
--	--------------------------------------	-----------

	Appendiks B – Metoderedegørelse	33
--	--	-----------

1 Resume

Der er i perioden 2010-16 sket en stigning i antallet af støttemodtagere med psykiske funktionsnedsættelser i de specialpædagogiske støtteordninger på ungdomsuddannelserne svarende til ca. en seksdobling (tal fra Kontor for Specialpædagogisk Støtte (SPS-enheden) i Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet (STUK)).

Stigningen i antallet af støttemodtagere på dette område afspejler nogle generelle tendenser i og uden for uddannelsessystemet. For det første er der sket en stigning i andelen af en ungdomsårgang, som søger ind på en ungdomsuddannelse (EVA, 2018a), hvilket betyder, at ungdomsuddannelserne i dag modtager en mere differentieret elevgruppe. For det andet er der kommet stor opmærksomhed på, at en stor gruppe unge kan beskrives som psykisk sårbare, som er en bredere gruppe end støttemodtagere med psykiske funktionsnedsættelser, ligesom der generelt er sket en stigning i antallet af unge, der bliver diagnosticeret med psykisk funktionsnedsættelse, især inden for diagnoserne vedr. udviklingsforstyrrelser.

Denne rapport sætter spot på de indsatser, som ungdomsuddannelserne har til den brede gruppe af psykisk sårbare elever. Rapporten sammenfatter resultaterne fra en kvantitativ kortlægning af indsatser til psykisk sårbare elever på alle 288 ungdomsuddannelsesinstitutioner.

Formålet med rapporten er at tilvejebringe viden om, hvilke indsatser og tiltag ungdomsuddannelserne i dag har til psykisk sårbare elever. Viden fra kortlægningen skal anvendes af STUK til at vejlede skolerne og de SPS-ansvarlige, så SPS-indsatserne til elever med psykiske funktionsnedsættelser tilrettelægges og udmøntes under hensyntagen til skolens øvrige indsatser og tiltag og med fokus på at understøtte et inkluderende læringsmiljø.

Kortlægningen består også af et casestudie, der zoomer ind på tre gymnasiers arbejde med at bygge bro mellem SPS-indsatser og undervisningen. Casestudiet er afrapporteret i en selvstændig rapport (EVA, 2018b). Kortlægningen indgår som et af to elementer i projektet Videngrundlag om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser.¹

Kortlægningen er gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for SPS-enheden i STUK.

¹ Det andet element er et litteraturstudie om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser.

Kortlægningens hovedresultater

I det følgende præsenterer vi kortlægningens vigtigste resultater.

Mange psykisk sårbare elever på ungdomsuddannelserne

Kortlægningen viser, at der på mange ungdomsuddannelser er en stor andel af psykisk sårbare elever, og at der er en ulige fordeling af elever med psykiske sårbarheder på de forskellige ungdomsuddannelser.

Psykisk sårbare elever defineres i kortlægningen som elever, der i kortere eller længere perioder oplever en psykisk sårbarhed som fx angst, stress eller depression, og som har psykiske sårbarheder, der påvirker deres muligheder for at følge undervisningen og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Halvdelen af lederne på ungdomsuddannelserne (50 %) angiver, at over 10 % af eleverne har psykiske sårbarheder, der påvirker deres læring og muligheder for at gennemføre deres uddannelse. På en ud af seks skoler (16 %) har mere end hver femte elev psykiske sårbarheder.

Udfordringen med psykisk sårbare elever er størst på erhvervsuddannelserne og på hf: Her angiver hver fjerde af lederne på erhvervsuddannelserne (26 %) og hver tredje af lederne på hf (35 %), at mere end hver femte elev har psykiske sårbarheder, der påvirker elevens skolegang, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for 4 % af lederne på de treårige gymnasiale uddannelser.

Kortlægningen understøtter således de tendenser, som andre danske studier har fundet. Et forløbsstudie fra SFI har fx vist, at 22 % af en ungdomsårgang har psykiske sårbarheder, herunder depressive symptomer, og at en lille gruppe heraf (4 %) havde haft depressive symptomer i en længere periode (SFI, 2016).

Skolerne gør brug af en bred vifte af tiltag for at støtte psykisk sårbare elever

Den overvejende majoritet af skolerne gør brug af flere former for indsatser og støttefunktioner over for psykisk sårbare elever. Kortlægningen viser også, at de indsatser, som skolerne tilbyder psykisk sårbare elever, i vid udstrækning også er indsatser, der er rettet mod den samlede elevgruppe. De mest anvendte indsatser er individuelle hensyn og fokus på fastholdelse, mens mange ungdomsuddannelser også har trivselsindsatser, visitationssamtaler og særlige prøvevilkår for psykisk sårbare elever. De mest anvendte støttefunktioner er studie-/uddannelsesvejledere, læsevejledere, kontaktlærere/klasseledere og psykologer, mens en stor andel af skolerne også tilbyder støtte til eleverne i form af fastholdelsesvejledere og mentorer/coaches.

Mange psykisk sårbare er ikke i berøring med skolernes indsatser

Kortlægningen viser, at lederne vurderer, at mange psykisk sårbare elever slet ikke er i berøring med skolernes indsatser over for gruppen af psykisk sårbare elever. Knap halvdelen af lederne på skolerne (48 %) angiver således, at mere end hver anden af deres psykisk sårbare elever ikke er i berøring med nogen af de indsatser, skolerne har iværksat over for psykisk sårbare elever.

Det kan der være flere forklaringer på. For det første undersøger vi i kortlægningen alene de indsatser, som skolen har iværksat for at understøtte trivsel og fastholdelse, ud over den støtte, der gives

gennem SPS (specialpædagogisk støtte)². Der kan derfor være elever, der modtager SPS, men som ikke er i berøring med skolens øvrige indsatser. For det andet vil der være elever, som modtager hjælp og støtte uden for skolen, og som derfor ikke deltager i skolens indsatser. Endelig kan resultatet være et udtryk for, at skolerne i mindre grad har fokus på at henvise psykisk sårbare elever til særlige indsatser, eller at de ikke har ressourcer til at prioritere støtteindsatser, der hjælper alle psykisk sårbare elever på skolen.

På trods af at mange psykisk sårbare elever ikke er i berøring med skolens indsatser, så vurderer næsten alle ledere (98 %), at de i nogen eller høj grad tilbyder psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre uddannelsen. Ledere på hf og på de treårige gymnasiale uddannelser vurderer i højere grad (hhv. 55 % og 54 %) end ledere på erhvervsuddannelserne (41 %), at de i høj grad tilbyder de psykisk sårbare elever den nødvendige støtte. At et flertal af lederne vurderer, at de i høj eller nogen grad tilbyder de psykisk sårbare elever den nødvendige støtte, kan være en indikation på, at skolerne selv oplever, at den hjælp, eleverne bredt set modtager, er tilstrækkelig.

Støtte til psykisk sårbare elever er systematiseret på et flertal af skolerne

Kortlægningen viser, at organiseringen af støtte til psykisk sårbare elever er systematiseret på et flertal af ungdomsuddannelserne (95 %), og at støtten koordineres enten af skolens øverste ledelse eller af en række centrale støttefunktioner. På to ud af tre skoler (64 %) er ansvaret for koordineringen af støtten uddelegeret til en række centrale støttefunktioner – på halvdelen af skolerne (51 %) drøfter disse centrale støttefunktioner jævnligt indsatserne med den øverste skoleledelse, mens de centrale støttefunktioner på en mindre andel af skolerne (13 %) sjældent drøfter indsatserne med den øverste skoleledelse. På tre ud af ti skoler (31 %) følger skolens øverste ledelse koordineringen af indsatserne tæt og er ofte involveret i enkeltsager. Denne organisationsform er dog mere udbredt på mindre skoler end på mellemstore og store skoler. Det er kun en lille andel af skolerne (5 %), der angiver, at støtten til psykisk sårbare elever igangsættes på ad hoc-basis på baggrund af de konkrete udfordringer.

Undervisningen tilrettelægges oftest ikke anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen

Kortlægningen peger desuden på, at mange skoler ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen. To ud af tre skoler (67 %) angiver således, at de i mindre grad eller slet ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen. De skoler, der slet ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, angiver forskellige årsager hertil. De årsager, der oftest angives, er, at undervisningen allerede tager hensyn til individuelle behov ved at tilstræbe en varieret undervisning (62 %), og at det ikke er nødvendigt med et særligt fokus på inklusion i undervisningen, da eleverne hjælpes gennem den individuelle støtte (55 %). Endvidere er der nogle skoler, der angiver, at de ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, fordi lærerne mangler tid og ressourcer til at tage individuelle hensyn (41 %), og at lærerne mang-

2 SPS er en statslig støtteordning, der har til formål at sikre, at elever og studerende med en funktionsnedsættelse kan uddanne sig på lige fod med andre. Skolerne søger på baggrund af en dokumenteret funktionsnedsættelse om tilskud gennem STUK til at støtte elever og studerende med behov herfor. Til elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser er den mest anvendte støtteform støttetimer, hvor der arbejdes med planlægning og struktur.

ler viden om, hvordan psykisk sårbare elever kan hjælpes bedst muligt i undervisningen (28 %). Ingen skoler er af den opfattelse, at det ikke er skolens ansvar at tage særlige hensyn til de psykisk sårbare elever i undervisningen.

Hovedparten af skolerne anvender systematisk opkvalificering af medarbejdere

Størstedelen af skolerne (62 %) anvender i nogen eller i høj grad systematisk opkvalificering af de medarbejdere, der har ansvar for indsatserne over for psykisk sårbare elever. Der er dog forskelle med hensyn til brug af systematisk opkvalificering på tværs af de tre uddannelsestyper: Andelen af ledere på hf, der i høj grad anvender systematisk opkvalificering (18 %), er fx større end andelen, der angiver det samme på de treårige gymnasiale uddannelser (8 %) og på erhvervsuddannelserne (2 %).

De skoler, der i mindre grad eller slet ikke anvender systematisk opkvalificering af medarbejderne, angiver bl.a., at de prioriterer efteruddannelse inden for andre områder, ressourcemangel, at lærerne i forvejen har tilstrækkelige kompetencer, eller at de prioriterer at rekruttere medarbejdere, der allerede har tilstrækkelige kompetencer.

Om datagrundlaget

Kortlægningen er som helhed baseret på fire forskellige datakilder:

1. Deskresearch af udvalgt litteratur
2. Kvalitativ forundersøgelse med interview blandt ledere og vejledere på eud, stx og hf
3. Casestudier på gymnasieområdet
4. Survey blandt ledere på institutioner, der udbyder eud, hf og de treårige gymnasiale uddannelser (stx, htx og hhx).

Denne rapport bygger hovedsageligt på data fra en survey, som er udsendt til ledere på alle 288 danske ungdomsuddannelsesinstitutioner.

Der blev indsamlet svar fra 188 ud af 288 ungdomsuddannelsesinstitutioner, svarende til en samlet svarprocent på 65 %. En stor del af de institutioner, der udbyder flere uddannelsestyper, har besvaret surveyen for flere uddannelsestyper. Resultaterne fra kortlægningen er således baseret på i alt 255 besvarelser fra 188 institutioner.

2 Indledning

2.1 Baggrund og formål

Der er i perioden 2010-16 sket en stigning i antallet af støttemodtagere med psykiske funktionsnedsættelser i de specialpædagogiske støtteordninger på ungdomsuddannelserne svarende til ca. en seksdobling (tal fra SPS-enheden i Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet (STUK)).

Stigningen i antallet af støttemodtagere på dette område afspejler nogle generelle tendenser i og uden for uddannelsessystemet. For det første er der sket en stigning i andelen af en ungdomsårgang, som søger ind på en ungdomsuddannelse (EVA, 2018a), hvilket betyder, at ungdomsuddannelserne i dag modtager en mere differentieret elevgruppe. For det andet er der generelt sket en stigning i antallet af unge, der bliver diagnosticeret med psykisk funktionsnedsættelse, især inden for diagnoserne vedr. udviklingsforstyrrelser, ligesom der er kommet stor opmærksomhed på, at en stor gruppe unge kan beskrives som psykisk sårbare. Et forløbsstudie fra SFI viste i 2016, at 22 % af den undersøgte ungdomsårgang havde depressive symptomer, og heraf havde en lille gruppe på 4 % af de unge haft depressionssymptomer i længere tid. De unge oplevede at føle sig usikre og pressede, og de oplyste om psykiske lidelser som spiseforstyrrelser og selvmordsforsøg (SFI, 2016). Det betyder, at mange psykisk sårbare unge oplever vanskeligheder ved at indgå i et uddannelsesmiljø og deltage socialt, og de kan have kognitive følgevirkninger efter længere tid med fx angst eller depression, som påvirker aktiv deltagelse i studiehverdagen negativt.

Det betyder, at der i dag både er et øget fokus på, at unge med psykiske funktionsnedsættelser skal støttes i at få en uddannelse, og en anerkendelse af et behov for at iværksætte initiativer, der øger trivsel og fastholdelse på ungdomsuddannelserne, rettet mod den brede gruppe af psykisk sårbare elever på ungdomsuddannelserne.

Elever med psykiske funktionsnedsættelser kan være berettiget til specialpædagogisk støtte (SPS), som er individuel kompenserende støtte, som supplement til det inkluderende læringsmiljø. Derudover har mange ungdomsuddannelser i dag en række initiativer til fastholdelse, fx særlige vejledningstiltag, mentorordninger, elevcoaches og psykologisk rådgivning. Der er dog begrænset viden om, hvor udbredte de forskellige støtteordninger er, ligesom der også mangler viden om, hvordan ungdomsuddannelserne arbejder med at skabe inkluderende læringsmiljøer for psykisk sårbare unge.

Denne kortlægning har derfor fokus på at afdække, hvilke indsatser ungdomsuddannelserne i dag tilbyder til psykisk sårbare unge ud over SPS, og at kortlægge skolernes vurdering af, hvor mange unge der har så store psykiske udfordringer, at det påvirker deres mulighed for at deltage i undervisningen.

Definition af psykisk sårbare elever

Psykisk sårbare elever defineres i denne kortlægning som elever, der i kortere eller længere perioder oplever en psykisk sårbarhed som fx angst, stress eller depression, og hvor den psykiske sårbarhed påvirker deres muligheder for at følge undervisningen og gennemføre en ungdomsuddannelse.

I kortlægningen ser vi på alle de indsatser og støtteformer, som skolerne tilbyder gruppen af psykisk sårbare elever, uanset om støtten også tilbydes andre elever på skolen.

2.2 Kortlægningens formål

Kortlægningen (denne rapport og rapporten om inkluderende læringsmiljøer og SPS-modtagere på gymnasieområdet)³ indgår som et af to elementer i projektet Videngrundlag om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser.⁴

Projektet skal samlet set bidrage til at skabe et vidensgrundlag for vejledning om inkluderende læringsmiljøer og implementering af SPS i sammenhæng med ungdomsuddannelsesinstitutionernes øvrige trivsels- og fastholdelsesinitiativer.

Formålet med denne kortlægning er først og fremmest at undersøge, *hvilke typer indsatser* ungdomsuddannelsesinstitutionerne tilbyder for at støtte psykisk sårbare elever i at gennemføre uddannelsen, samt *i hvilket omfang* uddannelsesinstitutionerne bruger de forskellige indsatstyper. Kortlægningen har også som et mål at give et overblik over institutionernes strategier og efteruddannelsesindsats på området.

Kortlægningen giver desuden (via et casestudie) eksempler på, hvordan der kan skabes gode sammenhænge mellem den individuelle specialpædagogiske støtte og et inkluderende undervisningsmiljø generelt set. Resultaterne fra casestudiet er af rapporteret i en selvstændig rapport.

2.3 Metodisk design

Kortlægningen bygger på fire forskellige delundersøgelser:

1. Deskresearch af udvalgt litteratur
2. Kvalitativ forundersøgelse blandt udbydere af eud, hf og stx (interview)

³ EVA, 2018b.

⁴ Det andet element er et litteraturstudie om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser.

3. Survey blandt ledere på institutioner, der udbyder eud, hf og de tre årige gymnasiale uddannelse (stx, htx og hhx)
4. Casestudier på gymnasieområdet.

Indhold og design i forbindelse med de fire delundersøgelser udfoldes nedenfor.

2.3.1 Deskresearch af udvalgt litteratur

Kortlægningen baserer sig på viden fra satspuljeprojektet Nye støtteformer for uddannelsessøgende med psykiske vanskeligheder og udviklingsforstyrrelser, der blev gennemført i 2014-16.

Derudover bygger kortlægningen på viden fra følgende rapporter:

- *Forskningkortlægning om effekt og pædagogisk indsats ved inklusion* (Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, 2012)
- *Forskning om effekt af uddannelses- og erhvervsvejledning – systematisk review* (Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, 2011)
- *Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige* (EVA, 2016)
- *Når hovedet roder – om psykisk sårbare elever på erhvervsuddannelserne* (DCUM, 2017)
- *Litteraturstudie om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser* (Ren Viden, & Rambøll, 2018)
- *Mental sundhed blandt unge – resultater fra ungdomsprofilen 2014* (SDU, 2017).

De nævnte publikationer har primært været anvendt som vigtig baggrundsviden, der dels har været hypotesegenererende, og som dels har været anvendt i tilrettelæggelsen af survey og casestudie. Litteraturstudiet om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelser og de to øvrige rapporter om unge (*Når hovedet roder* og *Mental sundhed blandt unge*) har desuden bidraget med vigtig perspektiverende viden i de to afrapporteringer.

2.3.2 Den kvalitative forundersøgelse

Den kvalitative forundersøgelse blev gennemført både for at kvalificere udformning af spørgsmål i surveyen og for at bidrage med selvstændig viden om skolernes oplevelser af muligheder og barrierer i forhold til at skabe sammenhæng mellem SPS og øvrige indsatser rettet mod psykisk sårbare elever. Forundersøgelsen var derfor central såvel for tilrettelæggelsen af den brede kortlægning via survey som for den dybe og nuancerede viden, der blev tilvejebragt via casestudiet.

I den kvalitative forundersøgelse har vi gennemført to fokusgruppeinterview på gymnasieområdet (gymnasier med og uden hf) med hhv. ledelsesrepræsentanter og medarbejdere (der havde særlige funktioner i arbejdet med psykisk sårbare elever) og seks enkeltinterview (telefoninterview) med tre ledere og tre medarbejderrepræsentanter på erhvervsuddannelsesområdet. Forundersøgelsen blev gennemført i november og december 2017.

2.3.3 Survey

Kortlægningen af indsatserne over for psykisk sårbare elever er foretaget ved hjælp af en survey, som blev sendt ud til alle 288 danske ungdomsuddannelsesinstitutioner på baggrund af registerudtræk fra databanken om samtlige udbydere af treårige gymnasiale uddannelser (stx, hhx og htx), hf og erhvervsuddannelser. Spørgeskemaindsamlingen er gennemført af Epinion for EVA. Forud for spørgeskemaindsamlingen er alle relevante skoler blevet kontaktet pr. e-mail for at identificere den rette kontaktperson i forbindelse med undersøgelsen (den ledelsesrepræsentant, der har det samlede overblik over skolens indsatser til psykisk sårbare elever).

Surveyen er stilet til en ledelsesrepræsentant, der dog har haft mulighed for at inddrage eller videre-sendende link til øvrige relevante medarbejdere på skolen. Selvom der er tilfælde, hvor det fx er studievejledere, der har besvaret surveyen, er hovedparten af respondenterne ledere fra de respektive institutioner. Respondenterne omtales derfor konsekvent som lederne.

Dataindsamlingen er gennemført i perioden 26. januar – 15. februar 2018 ved hjælp af en webbaseret survey.

Kortlægningen tager afsæt i temaer som omfanget af psykisk sårbare elever på skolerne, skolernes organisering af indsatserne over for psykisk sårbare elever, de anvendte støtteformer, sammenhængen mellem de enkelte indsatser og undervisningen samt skolernes fokus på opkvalificering af medarbejdere, der yder støtten til de psykisk sårbare elever.

Kortlægningen er baseret på svar fra 188 ud af 288 ungdomsuddannelsesinstitutioner, svarende til en samlet svarprocent på 65 %. En stor del af de institutioner, der udbyder flere uddannelses typer, har besvaret surveyen for hver uddannelses type. Resultaterne fra kortlægningen er således baseret på i alt 255 besvarelser fra 188 institutioner.

Da størrelsen på den samlede population (antallet er ungdomsuddannelser) er lille, er der pr. definition en vis statistisk usikkerhed forbundet med resultaterne, særligt når vi ser på tværs af de tre ungdomsuddannelser. Der henvises til metoderedegørelsen i bilaget (appendiks B) med hensyn til en nærmere redegørelse for den anvendte metode, herunder dataindsamling, pilottest og bortfaldsanalyse.

2.3.4 Casestudier på gymnasieområdet

Som opfølgning på kortlægningen af indsatser via survey er der gennemført tre casestudier på almenne gymnasier med og uden hf i maj 2018. Formålet med casestudierne har været at få en dybdegående viden om, hvordan de inkluderende læringsmiljøer tilrettelægges på de gymnasiale uddannelser, så de bygger bro mellem de individuelle støtteindsatser og det kollektive undervisningsrum.

For at få tilstrækkelig dybdegående viden inden for ét ungdomsuddannelsesområde blev det i dialog med SPS-enheden i STUK besluttet at fokusere casestudierne på gymnasieområdet.

Gymnasierne i casestudierne er udvalgt på baggrund af surveyresultater. I casestudierne indgår både gymnasier, der vurderer, at de i høj grad skaber sammenhæng mellem den individuelle støtteindsats, og gymnasier, hvor ledelsen vurderer, at det i mindre grad er tilfældet.

Casestudierne har et særligt fokus på samspillet mellem de individuelle støttetiltag og undervisningen. I casestudierne har vi derfor fokus på, både hvordan skolerne tilrettelægger SPS-indsatsen til elever med psykiske funktionsnedsættelser, og hvilket vidensflow der er imellem støtteelever og de

relevante lærere, og hvordan SPS-indsatsen spiller sammen med øvrige indsatser målrettet psykisk sårbare unge, fx trivselsindsatser eller indsatser til at mindske fravær.

Hvor kortlægningen via survey fokuserer på indsatser til en bred gruppe af psykisk sårbare elever, så er fokus i casestudierne indsatser rettet mod SPS-modtagere og samspillet mellem den individuelle støtte og arbejdet med at skabe inkluderende læringsmiljøer for alle elever.

2.4 Organisering og bemanning

Den samlede kortlægning med alle delundersøgelser er tilrettelagt og gennemført i perioden november 2017 – juni 2018 af en projektgruppe bestående af:

- Christina Laugesen (chefkonsulent og projektleder)
- Thea Lund Jakobsen (chefkonsulent)
- Yakup Bas (konsulent)
- Stine Ny Jensen (konsulent)
- Julie Werner Markussen (praktikant)
- Anne Emilie Kaatmann (praktikant)
- Eva Stokholm (juniorkonsulent)
- Maja Bundsgaard Johansen (juniorkonsulent)
- Anne Vinther Søndergaard (juniorkonsulent)
- Camilla Bengtson (juniorkonsulent)
- Lasse Eiler Hansen (juniorkonsulent).

3 Skolernes vurdering af andelen af psykisk sårbare elever

I dette kapitel præsenterer vi ledernes vurderinger af, hvor stor en andel af deres elever der har psykiske sårbarheder, som påvirker elevernes læring og muligheder for at gennemføre deres uddannelse, ligesom vi ser nærmere på, om der er forskelle mellem andelen af psykisk sårbare elever på hhv. de treårige gymnasiale uddannelser (stx, htx, hhx), erhvervsuddannelser og hf.

3.1 Andelen af psykisk sårbare elever er størst på hf og mindst på de treårige gymnasiale uddannelser

Tabel 3.1 viser andelen af elever med psykiske sårbarheder på hhv. de treårige gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og på den toårige hf.

TABEL 3.1

Andelen af elever på de tre uddannelsesstyper, der har psykiske sårbarheder, der påvirker læring og muligheden for at gennemføre

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
0-10 % af eleverne	69 %	38 %	20 %	50 %
11-20 % af eleverne	27 %	38 %	45 %	34 %
Mere end 20 % af eleverne	4 %	26 %	37 %	16 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Skoler, der udbyder flere ungdomsuddannelser (fx gymnasier med hf eller erhvervsskoler med htx), har haft mulighed for at afgive en besvarelse for hver ungdomsuddannelse. Det betyder, at der i undersøgelsen er i alt 255 besvarelser fra 188 uddannelsesinstitutioner.

Tabellen viser overordnet set, at der på mange skoler er en stor andel af psykisk sårbare elever, og at der er en ulige fordeling af elever med psykiske sårbarheder på de forskellige ungdomsuddannelser.

Hver tredje leder (34 %) angiver, at 11-20 % af eleverne har psykiske sårbarheder, mens hver sjette leder (16 %) angiver, det er mere end 20 % af eleverne, der har psykiske sårbarheder.

Tabellen viser endvidere, at der er en ulige fordeling af elever med psykiske sårbarheder på de forskellige ungdomsuddannelser, idet andelen af psykisk sårbare elever er væsentligt større på er-

hvervsuddannelser og hf end på de treårige gymnasiale uddannelser: Hver fjerde leder på erhvervsuddannelserne (26 %) og mere end hver tredje leder på hf (37 %) angiver, at mere end 20 % af deres elever har psykiske sårbarheder, der påvirker elevernes skolegang. Til sammenligning er det blot 4 % af lederne på de treårige gymnasieuddannelser, der vurderer, at mere end 20 % af eleverne har psykiske sårbarheder.

På den anden side angiver syv ud af ti ledere (69 %) på de treårige gymnasiale uddannelser, at 0-10 % af eleverne har psykiske sårbarheder, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for fire ud af ti erhvervsuddannelser (38 %) og hver femte hf (20 %).

Resultaterne viser således, at der på mange skoler er en stor andel af psykisk sårbare elever, og at der er en ulige fordeling af elever med psykiske sårbarheder på de forskellige ungdomsuddannelser.

Resultaterne er i tråd med de tendenser, som andre danske studier har fundet. Et forløbsstudie fra SFI har fx vist, at 22 % af en ungdomsårgang har psykiske sårbarheder, herunder depressive symptomer, og at en lille gruppe heraf (4 %) havde haft depressive symptomer i en længere periode (SFI, 2016).

En anden undersøgelse fra Institut for Folkesundhed viser, at 18 % af eleverne på gymnasier og erhvervsuddannelser er præget af emotionelle symptomer som irritabilitet og dårligt humør eller en ringe grad af livstilfredshed samt psykiske symptomer. Undersøgelsen er baseret på data fra Ungdomsprofilen 2014, hvor elevernes sundhedsadfærd, helbred og trivsel er blevet kortlagt på baggrund af surveys, som eleverne har besvaret.

4 Skolernes vurdering af indsatsernes rækkevidde og virkning

I dette kapitel gennemgår vi ledernes vurderinger af, i hvilket omfang de psykisk sårbare elever anvender skolernes indsatser, og i hvilken grad de mener, at skolen tilbyder den nødvendige støtte til de psykisk sårbare elever.

4.1 En stor andel af de psykisk sårbare elever er ikke i berøring med skolens indsatser

Tabel 4.1 viser andelen af elever, der er i berøring med en eller flere af skolens indsatser over for psykisk sårbare elever. Tabellen viser, at en stor andel af de psykisk sårbare elever ikke er i berøring med skolernes indsatser: Lidt over halvdelen (52 %) af lederne angiver fx, at over halvdelen af deres psykisk sårbare elever er i berøring med en eller flere af skolens indsatser, hvilket betyder, at omtrent 50 % af de psykisk sårbare elever altså ikke er i berøring med skolernes indsatser.

TABEL 4.1

Andelen af psykisk sårbare elever, der er i berøring med en eller flere af skolens indsatser

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
0-25 % af eleverne	35 %	46 %	17 %	33 %
26-50 % af eleverne	10 %	7 %	31 %	15 %
51-75 % af eleverne	22 %	18 %	15 %	19 %
76-100 % af eleverne	33 %	29 %	37 %	33 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.
Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Tabellen viser endvidere, at der på tværs af ungdomsuddannelser er forskelle med hensyn til, hvor stor en andel af de psykisk sårbare elever der er i berøring med en eller flere af skolens indsatser. Knap halvdelen (46 %) af lederne på erhvervsuddannelser angiver fx, at 0-25 % af de psykisk sårbare elever er i berøring med indsatserne, mens det tilsvarende gør sig gældende for lidt over hver tredje leder (35 %) på de treårige gymnasiale uddannelser og omtrent hver femte leder på hf (17 %).

Der kan være flere forklaringer på, at mange psykisk sårbare elever ikke er i berøring med skolernes indsatser. For det første undersøger vi i kortlægningen alene de indsatser, som skolen har iværksat for at understøtte trivsel og fastholdelse, ud over den støtte, der gives gennem SPS (specialpædagogisk støtte). Der kan derfor være elever, der modtager SPS, men som derudover ikke er i berøring med skolens indsatser. For det andet vil der være elever, som modtager hjælp og støtte uden for skolen, og som derfor ikke indgår i skolens indsatser. For det tredje kan resultatet være et udtryk for, at skolerne ikke oplever det som deres opgave at tilbyde særlige indsatser (ud over studievejledning og indsatser til fastholdelse). For det fjerde kan resultatet være et udtryk for, at skolerne i mindre grad har fokus på at henvise psykisk sårbare elever til særlige indsatser. For det femte kan det være et udtryk for, at de ikke har ressourcer til at prioritere støtteindsatser, der hjælpe alle psykisk sårbare elever på skolen. Alle fem forklaringer trådte frem under de kvalitative interview med ledelsesrepræsentanter.

Der er dog også forskelle, som kan tyde på en forskelligartet praksis på tværs af ungdomsuddannelserne. Forskellene er særligt store mellem erhvervsuddannelser og hf.

Der kan være flere forklaringer på, at psykisk sårbare elever fra erhvervsuddannelser i mindre grad er i berøring med skolens indsatser, end det er tilfældet på hf. Det kan for det første skyldes, at der på erhvervsuddannelsesområdet er kommet et større fokus på at rumme alle elever *i undervisningen* frem for gennem støttende tiltag *uden for undervisningen*. Som et eksempel på dette har Undervisningsministeriets FastholdelsesTaskforce samarbejdet med afdelinger på 47 erhvervsskoler i perioden 2013-16, hvor fokus for samarbejdet har været at styrke undervisernes kompetencer inden for motiverende undervisningsmetoder, der tilgodeser de elever, der har udfordringer med at gennemføre en erhvervsuddannelse (Undervisningsministeriets FastholdelsesTaskforce, 2017).

For det andet kan forskelle også handle om erhvervsuddannelsernes opbygning. Erhvervsuddannelsernes opbygning som vekseluddannelser, hvor elevernes skolegang varierer mellem praktikforløb og skoleforløb, betyder, at eleverne ikke har samme kontinuerlige tilknytning til skolen, som elever på almene gymnasier og hf har. Erhvervsskolerne har derfor i praktikperioderne ikke nødvendigvis mulighed for at give støtte til erhvervsuddannelseseleverne med indsatser, selvom de måtte have et behov. Det er dog muligt også at give SPS-støtte i praktikperioderne til de psykisk sårbare elever, der er berettiget hertil.

4.2 Skolerne vurderer, at de tilbyder den nødvendige støtte til psykisk sårbare elever

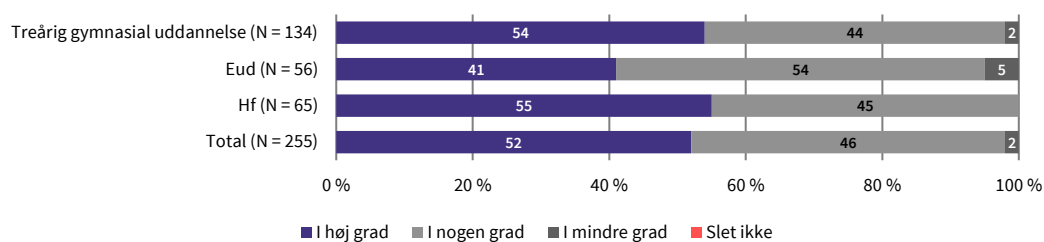
Selvom mange af de psykisk sårbare elever ikke er i berøring med de indsatser, som skolerne tilbyder, så vurderer et stort flertal af lederne alligevel, at skoler enten i høj grad eller i nogen grad tilbyder den nødvendige støtte, for at de psykisk sårbare elever kan gennemføre uddannelsen.

Tabel 4.2 viser, at næsten alle ledere (98 %) vurderer, at skoler i nogen eller høj grad tilbyder psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre deres uddannelse. Lederne på de treårige gymnasiale uddannelser og lederne på hf (hhv. 54 % og 55 %) vurderer oftere end lederne på erhvervsuddannelserne (41 %), at skolen i høj grad tilbyder de psykisk sårbare elever den nødvendige støtte.

Det er kun en meget lille andel af lederne, der vurderer, at skolen i mindre grad eller slet ikke tilbyder de psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre uddannelsen.

FIGUR 4.1

Ledernes vurdering af, i hvilken grad skolen tilbyder psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre uddannelsen

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Ser vi på tværs af resultaterne, står det således frem, at erhvervsuddannelserne adskiller sig som de ungdomsuddannelser, hvor færrest psykisk sårbare elever er i berøring med særlige indsatser på skolen, og hvor lidt færre ledere oplever, at de tilbyder de psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre uddannelsen.

Som tidligere nævnt har mange erhvervsskoler siden 2013 haft et generelt fokus på at fastholde eleverne gennem motiverende undervisning og dermed måske i mindre grad haft fokus på støtte-tiltag uden for undervisningen.

Denne generelle forklaring kan også genfindes i den kvalitative forundersøgelse, hvor vi interviewede uddannelsesledere fra erhvervsuddannelserne. I den kvalitative forundersøgelse stod det frem, at uddannelsesledere på erhvervsuddannelserne fx fremhæver, at undervisningsmiljøet i sig selv giver gode muligheder for at rumme elever med psykiske udfordringer, fordi undervisningsformen varierer og giver gode muligheder for at tage særlige hensyn, hvilket kan betyde et mindre fokus på at henvise til skolens generelle støttetiltag.

I den kvalitative undersøgelse står det også tydeligt frem, at skolerne generelt set på den ene side oplever, at de har en vigtig opgave med at hjælpe og støtte psykisk sårbare elever med hensyn til at håndtere de faglige forventninger og med hensyn til at kunne indgå i undervisningen på lige fod med andre elever, men at skolerne på den anden side ikke oplever det som deres ansvar at hjælpe med egentlig behandling af de psykisk sårbare elever.

5 Skolernes organisering af indsatser til psykisk sårbare elever

Dette kapitel omhandler skolernes organisering af støtten til psykisk sårbare elever. Vi ser bl.a. nærmere på, hvordan planlægningen og koordinationen af indsatserne er organiseret, og hvilken rolle den øverste ledelse på skolerne spiller i koordineringen af og opfølgningen på indsatserne. Afslutningsvis ser vi på, om skolernes organisering af støtten er påvirket af skolestørrelsen.

5.1 Skolens øverste ledelse er ofte involveret i organisering af arbejdet med psykisk sårbare elever

Tabel 5.1 viser, hvordan skolerne organiserer støtten til psykisk sårbare elever på de konkrete ungdomsuddannelser, herunder hvilken rolle den øverste ledelse spiller i organiseringen af støtten. Overordnet set peger resultaterne på, at organiseringen af støtte til psykisk sårbare elever er systematiseret på de fleste skoler, og at støtten koordineres af skolens øverste ledelse og/eller en række centrale støttefunktioner.

TABEL 5.1

Ledernes vurderinger af, hvilket udsagn der kommer tættest på skolens organisering af arbejdet med psykisk sårbare elever

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
Skolens øverste ledelse følger planlægning og koordinering af indsatser rettet mod psykisk sårbare elever tæt og er ofte involveret i enkeltsager	33 %	23 %	34 %	31 %
Ansvar for at tilrettelægge og koordinere indsatser til psykisk sårbare elever er i høj grad uddelegeret til centrale støttefunktioner på institutionen og kommer sjældent omkring den øverste ledelse	10 %	27 %	6 %	13 %
Ansvar for at tilrettelægge og koordinere indsatser til psykisk sårbare elever er i høj grad uddelegeret til centrale støttefunktioner, men organisering og resultater af indsatser drøftes jævnligt i den øverste ledelse	52 %	43 %	54 %	51 %
Skolens initiativer til psykisk sårbare elever igangsættes og koordineres på ad hoc-basis afhængigt af de udfordringer, som de psykisk sårbare elever har	4 %	7 %	6 %	5 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

31 % af lederne angiver, at skolens øverste ledelse koordinerer indsatserne, mens 64 % af lederne angiver, at koordineringen er uddelegeret til centrale støttefunktioner på skolen – med eller uden den øverste ledelses involvering: Af de skoler, hvor koordinationsansvaret er uddelegeret til centrale støttefunktioner, angiver størstedelen af lederne (51 %), at skolens øverste ledelse jævnlige inddrages i indsatserne, mens en mindre andel (13 %) angiver, at skolens øverste ledelse sjældent inddrages.

Hovedparten af skolerne har således en systematiseret organisering af støtten til psykisk sårbare elever, hvor ansvarsfordeling er rammesat, og det er kun en mindre andel af lederne (5 %), der angiver, at skolens initiativer igangsættes og koordineres ad hoc på baggrund af de udfordringer, der opstår undervejs med psykisk sårbare elever.

Resultaterne peger desuden på, at skolens øverste ledelse på erhvervsuddannelserne inddrages mindre i indsatserne, og at den øverste ledelse på erhvervsskolerne i mindre grad er med til at koordinere indsatserne mod psykisk sårbare elever sammenlignet med de treårige gymnasiale uddannelser og hf. Dette resultat hænger formentlig tæt sammen med erhvervsskolernes opbygning, hvor skolerne ofte er store institutioner med flere typer uddannelser, hvorfor koordineringen af indsatser til psykisk sårbare elever ligger hos lederne på de enkelte uddannelser frem for hos skolens øverste ledelse.

Tabel 5.2 viser sammenhængen mellem skolestørrelse og skolernes organisering af støtten til psykisk sårbare elever. Resultaterne viser overordnet set, at skolens øverste ledelse på både små og større skoler spiller en rolle i organiseringen af støtten til psykisk sårbare elever – resultaterne peger dog på, at der er forskel på karakteren af ledelsens rolle på tværs af små og store skoler.

TABEL 5.2

Sammenhængen mellem skolestørrelse og skolernes organisering af støtten til psykisk sårbare elever

	Små skoler (0-270 elever)	Mellemstore skoler (271-670 elever)	Store skoler (671-5.000 elever)
Skolens øverste ledelse følger planlægning og koordinering af indsatser rettet mod psykisk sårbare elever tæt og er ofte involveret i enkeltsager	39 %	30 %	24 %
Ansvar for at tilrettelægge og koordinere indsatser til psykisk sårbare elever er i høj grad uddelegeret til centrale støttefunktioner på institutionen og kommer sjældent omkring den øverste ledelse	13 %	5 %	21 %
Ansvar for at tilrettelægge og koordinere indsatser til psykisk sårbare elever er i høj grad uddelegeret til centrale støttefunktioner, men organisering og resultater af indsatser drøftes jævnlige i den øverste ledelse	39 %	62 %	52 %
Skolens initiativer til psykisk sårbare elever igangsættes og koordineres på ad hoc-basis afhængigt af de udfordringer, som de psykisk sårbare elever har	9 %	4 %	4 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Skolens øverste ledelse spiller en central rolle i planlægningen og koordinationen af indsatserne på 39 % af de små skoler, mens det tilsvarende gør sig gældende for 30 % og 24 % på hhv. de mellemstore og de store skoler. Koordinationen af indsatserne er derimod i højere grad uddelegeret til centrale støttefunktioner med en jævnlig drøftelse af indsatserne på mellemstore (62 %) og store skoler (52 %) sammenlignet med små skoler (39 %). Resultaterne indikerer endvidere, at koordinationen af indsatserne i højere grad foregår på ad hoc-basis på små skoler (9 %) sammenlignet med mellemstore (4 %) og store skoler (4 %), og at store skoler er overrepræsenterede, når det kommer til en organisering, hvor den øverste ledelse sjældent inddrages i indsatserne mod psykisk sårbare elever.

6 Skolernes brug af indsatser og støttefunktioner

I dette kapitel zoomer vi ind på skolernes brug af indsatser og støttefunktioner over for psykisk sårbare elever.

6.1 Støttesamtaler, individuelle hensyn og fokus på fastholdelse er de mest udbredte indsatser

Tabel 6.1 viser, hvilke trivsels- og fastholdelsesindsatser skolerne tilbyder til psykisk sårbare elever. Tabellen viser, at støttesamtaler, individuelle hensyn og fokus på fastholdelse er de mest udbredte indsatser, men at hovedparten af skolerne gør brug af en række forskelligartede indsatser med henblik på at støtte psykisk sårbare elever i deres skolegang.

TABEL 6.1

Indsatser, som skolerne anvender over for psykisk sårbare elever

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
Støttesamtaler	96 %	93 %	94 %	95 %
Særlige individuelle hensyn (fx dispensation til fravær, særlige hensyn i undervisning mv.)	93 %	73 %	92 %	88 %
Indsatser med fokus på fastholdelse	81 %	84 %	89 %	84 %
Lektiecafeer	87 %	66 %	80 %	80 %
Indsatser med fokus på trivsel (fx nationale programmer om at fremme den sociale trivsel, undgå mobning mv.)	73 %	64 %	72 %	71 %
Særlige prøvevilkår	77 %	39 %	68 %	66 %
Visitationssamtaler	37 %	52 %	48 %	43 %
Udredning	19 %	18 %	25 %	20 %
Behandling	10 %	9 %	12 %	10 %
Andet	8 %	11 %	6 %	8 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Skolerne har i forbindelse med dette spørgsmål haft mulighed for at angive flere svar. Totalen summer derfor op til mere end 100 %. Der er afgivet i gennemsnit 5,66 svar pr. respondent.

De mest anvendte indsatser på tværs af de forskellige ungdomsuddannelser er støttesamtaler (95 %), særlige individuelle hensyn (94 %), fastholdelse (84 %) og lektiecafeer (80 %). De fleste skoler gør desuden brug af indsatser med fokus på trivsel og særlige prøvevilkår for psykisk sårbare elever.

De største forskelle mellem de forskellige uddannelser er at finde i omfanget af skoler, der tilbyder lektiecafeer, særlige individuelle hensyn, fx i forhold til fravær og undervisning, samt særlige prøvevilkår, som hf i højere grad gør brug af sammenlignet med erhvervsskoler.

6.2 Støttefunktioner varierer på tværs af ungdomsuddannelserne

Tabel 6.2 viser, at skolerne også tilbyder forskellige former for støttefunktioner til psykisk sårbare elever på de forskellige ungdomsuddannelser. På næsten alle skoler ydes støtten i form af studie-/uddannelsesvejledere, læsevejledere, kontaktlærere/klasselærere og psykologer, mens en stor andel af skolerne også tilbyder støtte til eleverne i form af fastholdelsesvejledere og mentorer/coaches.

TABEL 6.2

Støttetiltag, som skolerne tilbyder til psykisk sårbare elever

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
Studievejledere/uddannelsesvejledere (både undervisere med vejlederfunktion og fuldtidsvejledere)	93 %	88 %	92 %	92 %
Læsevejleder	89 %	75 %	89 %	86 %
Kontaktlærer/klasselærer/teamlærer	81 %	86 %	74 %	80 %
Psykolog	82 %	66 %	78 %	78 %
Fastholdelsesvejleder/gennemførelsesvejleder/koordinator for fastholdelse (både undervisere med vejlederfunktion og fuldtidsvejledere)	57 %	64 %	71 %	62 %
Mentor/coach (hvor det fx er en lærer eller vejleder, der yder støtte)	65 %	13 %	86 %	59 %
Særlige deltagelses-/evaluerings-/prøvevilkår	40 %	25 %	51 %	39 %
Særlige lærerressourcer (fx støttelærere, klasseassistenter eller lærere med specialviden)	32 %	45 %	42 %	37 %
Buddy/mentor/coach (hvor det er elever, der yder støtte)	22 %	45 %	22 %	27 %
Socialrådgiver	8 %	11 %	14 %	10 %
Familierådgiver	4 %	4 %	6 %	5 %
Andet	19 %	30 %	17 %	21 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Skolerne har i forbindelse med dette spørgsmål haft mulighed for at angive flere svar. Totalen summer derfor op til mere end 100 %. Der er afgivet i gennemsnit 5,96 svar pr. respondent.

Tabellen peger også på, at der på tværs af uddannelsestyper er en række forskelle med hensyn til, hvilke støttefunktioner der tilbydes psykisk sårbare elever. Elever på de treårige gymnasiale uddannelser og hf tilbydes i højere grad læsevejledere og psykologer, end det er tilfældet for elever på erhvervsuddannelserne.

Tabellen viser også, at psykisk sårbare elever på hf oftere tilbydes særlige deltagelses-, evaluering- eller prøvevilkår end psykisk sårbare elever på erhvervsuddannelserne. Derudover kan vi se, at fastholdelsesvejledere i højere grad benyttes på erhvervsuddannelserne og hf sammenlignet med på de treårige gymnasiale uddannelser, som til gengæld i højere grad benytter studie-/uddannelsesvejledere. Vi kan endvidere se, at brugen af mentorer/coaches er udbredt på en stor andel af skolerne.

På erhvervsuddannelserne er det i højere grad elever, der bestrider denne funktion, mens det på de treårige gymnasiale uddannelser og på hf i højere grad er lærere, der bestrider funktionen. Litteraturstudiet om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne (Ren Viden & Rambøll, 2018) undersøger potentialet i peermedierede indsatser, hvor klassekammerater guider og støtter psykisk sårbare elever både fagligt og socialt. De medtagne studier lægger vægt på betydningen af, at eleverne har korte opkvalificeringsforløb forud for rollen som mentor. Studierne peger også på betydningen af en kvalificeret rekruttering af tutorer, der har særlig kapacitet til at agere faglig og/eller social støtte, og på en klar forventningsafstemning om rollens indhold som vigtige elementer i en succesfuld brug af elevmentorer (Ren Viden & Rambøll, 2018).

Endelig viser tabellen også, at brugen af særlige lærerressourcer (fx støttelærere, klasseassistenter eller lærere med specialviden) oftere anvendes på erhvervsuddannelser og hf end på de treårige gymnasiale uddannelser. Det kan skyldes, at erhvervsuddannelser og hf traditionelt har haft, og i vid udstrækning stadig har, en mere differentieret elevgruppe end de treårige gymnasiale uddannelser. Dermed har lærere og ledelse på både erhvervsuddannelser og hf større erfaring med at fastholde en differentieret målgruppe gennem støtte i undervisningen, hvilket kan forklare, hvorfor skolerne i højere grad bruger særlige lærerressourcer, end det ser ud til at være tilfældet på de treårige gymnasiale uddannelser.

7 Sammenhæng mellem individuelle indsatser og undervisningen

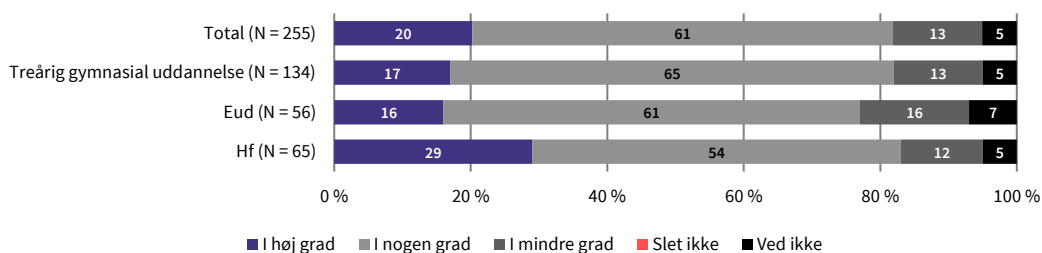
I dette kapitel ser vi nærmere på skolernes vurderinger af sammenhængen mellem individuelle indsatser og undervisningen.

7.1 Hver femte skole oplever en høj grad af koordination mellem individuelle indsatser og undervisningen

Tabel 7.1 viser, at hver femte leder (20 %) vurderer, at der i høj grad er god koordination imellem den individuelle indsats og undervisningen i klassen, mens seks ud af ti ledere (61 %) vurderer, at der i nogen grad er en god koordination. Otte ud af ti ledere (81 %) vurderer således, at der i nogen eller høj grad er en god koordination.

FIGUR 7.1

Ledernes vurdering af, i hvilken grad der i støtten til psykisk sårbare elever er en god koordination imellem den individuelle indsats og undervisningen i klassen

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

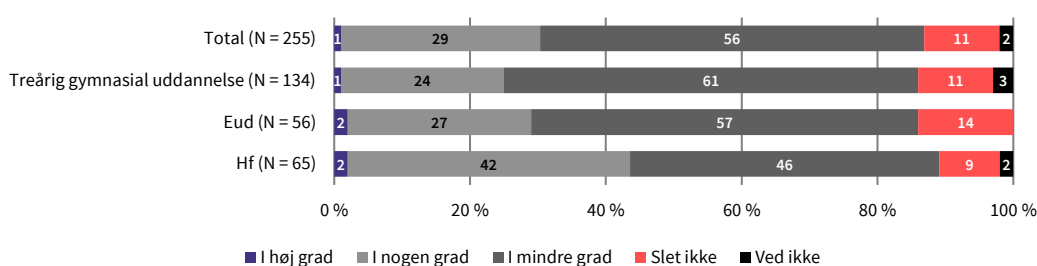
Ser vi på tværs af uddannelsestyper, er der forskelle i vurderingerne. Forskellene er tydeligst, når vi ser på andelen af ledere, der vurderer, at der i høj grad er en god koordination: På hf er det 29 % af lederne, mens det på erhvervsuddannelserne og de treårige gymnasiale uddannelser er hhv. 16 % og 17 % af lederne. Det kan måske skyldes, at skolerne med hf, jf. de kvalitative interview med ledere, har mere erfaring med indsatser til målgruppen, da elevsammensætningen på hf traditionelt har været mere forskelligartet og udfordret end elevsammensætningen på de treårige gymnasieuddannelser. På erhvervsskolerne kan bevægelsen fra at arbejde med fastholdelse uden for undervisningen til i højere grad at fokusere på fastholdelse gennem motiverende undervisning måske forklare, at lederne på erhvervsuddannelserne er mindre positive i deres vurdering af koordinationen mellem den individuelle indsats og undervisningen – netop fordi samspillet mellem støttetiltag og undervisning ikke har stået højt på dagsordenen på erhvervsuddannelsesområdet.

7.2 Flertallet af skolerne tilrettelægger ikke undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare i klassen

Tabel 7.2 viser lederens vurdering af, om undervisningen tilrettelægges anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen. Ledere fra tre ud af ti skoler (30 %) vurderer, at de i nogen eller i høj grad tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i en klasse, mens ledere fra syv ud af ti skoler (67 %) angiver, at de i mindre grad eller slet ikke tilrettelægger undervisningen anderledes.

FIGUR 7.2

Ledernes vurdering af, om de tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i en klasse

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Lederne angiver, at skolerne gør brug af forskellige indsatser for at inkludere psykisk sårbare elever i undervisningen. De mest udbredte indsatser er ekstra hjælp til opgaveforståelse (87 %) og individuelle hensyn i undervisningen (83 %). Derudover gør mange skoler også brug af stilladsering og undervisningsdifferentiering (73 %), øget fokus på at skabe et inkluderende læringsmiljø (68 %) samt muligheden for øget fravær (72 %).

Tabellen viser også, at der er store forskelle på tværs af uddannelsestyper i forhold til, om undervisningen tilrettelægges anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen: 44 % af lederne fra hf angiver, at skolen i nogen eller i høj grad tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i en klasse, mens det samme kun gør sig gældende for 24 % og 29 % af lederne fra hhv. de treårige gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne.

Tabellen viser endvidere, at 11 % af skolerne slet ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen. Lederne fra disse skoler er blevet bedt om at vurdere, hvorfor de ikke tilrettelægger undervisningen anderledes, når der er psykisk sårbare elever i klassen. De fleste ledere vurderer, at undervisningen allerede tager hensyn til individuelle behov ved at tilstræbe en høj grad af undervisningsdifferentiering og varierende læringsmiljøer (62 %), eller at det ikke er nødvendigt med et særligt fokus på inklusion i undervisningen, da eleverne hjælpes gennem individuel støtte (55 %). Derudover er der også nogle ledere, der vurderer, at det er forårsaget af lærernes manglende tid og ressourcer til at tage individuelle hensyn, hvis de faglige mål skal nås (41 %), og at lærerne mangler viden om, hvordan psykisk sårbare elever kan hjælpes bedst muligt i undervisningen (28 %). Det er desuden interessant, at der ikke er nogen ledere, der mener, at det ikke er skolens ansvar at tage særlige hensyn til de psykisk sårbare elever i undervisningen.

I casestudierne på det gymnasiale område kan vi se, at en række lignende forklaringer står frem. Derudover kan vi i casestudierne se, at et perspektiv hos lærerne er, at de psykisk sårbare elever ofte er fagligt stærke og derfor snarere har brug for individuel støtte til fx at møde frem end for en særligt tilrettelagt undervisning. Et andet perspektiv er, at lærerne mangler viden og ressourcer til at kunne tilrettelægge undervisningen anderledes.

Tabel 7.3 viser, om der er indsatser for hele klassen med hensyn til psykisk sårbarhed, når der er en SPS-modtager i klassen. Halvdelen af lederne (51 %) angiver, at der altid eller nogle gange er indsatser for hele klassen, når der er en SPS-modtager i klassen, mens fire ud af ti ledere (44 %) angiver, at der ikke er det.

TABEL 7.1

Ledernes vurdering af, om der er indsatser for hele klassen om psykisk sårbarhed, når der er en SPS-modtager i klassen

	Treårig gymnasial uddannelse (N = 134)	Eud (N = 56)	Hf (N = 65)	Total (N = 255)
Ja, altid	1 %	2 %	2 %	2 %
Ja, nogle gange	51 %	36 %	54 %	49 %
Nej	41 %	54 %	40 %	44 %
Ved ikke	6 %	9 %	5 %	6 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Andelen af ledere, der angiver, at der altid eller nogle gange er indsatser for hele klassen, når der er en SPS-modtager i klassen, er størst på hf (56 %) og de treårige gymnasiale uddannelser (52 %), mens den er mindst på erhvervsuddannelserne (38 %).

8 Skolernes perspektiver på opkvalificering af personalet

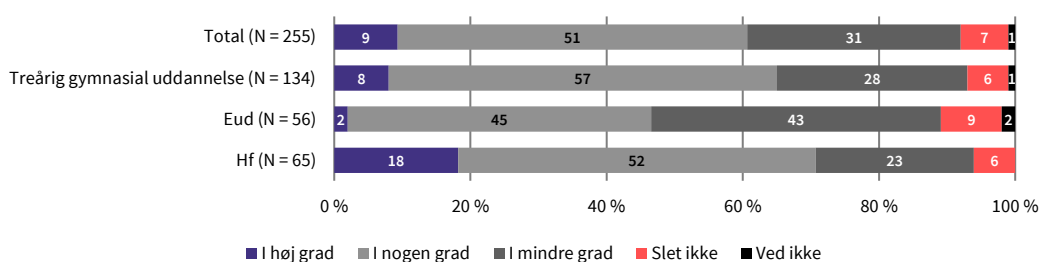
I dette kapitel zoomer vi ind på, i hvilket omfang skolerne gør brug af opkvalificering af medarbejdere, der indgår i indsatserne over for psykisk sårbare elever, og hvilke typer af opkvalificering skolerne gør brug af. Derudover giver vi et overblik over de mest relevante årsager til, at skolerne i mindre grad eller slet ikke anvender opkvalificering af medarbejdere.

8.1 Hovedparten af skolerne anvender systematisk opkvalificering

Tabel 8.1 viser, i hvilken grad skolerne anvender systematisk opkvalificering af interne medarbejdere, der har ansvaret for indsatserne over for psykisk sårbare elever. Tabellen viser, at hovedparten (62 %) af skolerne i nogen eller høj grad anvender systematiseret opkvalificering af medarbejdere, der indgår i indsatserne over for psykisk sårbare elever, og at der er forskelle på tværs af de tre uddannelsesstyper.

FIGUR 8.1

Ledernes vurdering af, i hvilken grad de gør brug af systematiseret opkvalificering af de interne medarbejdere, der har ansvar for indsatserne over for psykisk sårbare elever

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Som det fremgår af tabellen, angiver lederne på hf (70 %) i højere grad end lederne på treårige gymnasiale uddannelser (63 %) og lederne på erhvervsuddannelserne (47 %), at de i nogen eller høj grad gør brug af systematisk opkvalificering af medarbejdere, der har ansvar for indsatser over for psykisk sårbare elever. Spørgsmålet giver et indblik i skolernes prioritering af opkvalificering, og tabellen viser, at der er en variation på tværs af institutionstype. Ledere på erhvervsuddannelserne er mindst tilbøjelige til at bruge systematisk opkvalificering af medarbejdere.

Tabel 8.2 nedenfor præsenterer forskellige årsager til, at skolerne kun i mindre grad eller slet ikke anvender systematisk opkvalificering af interne medarbejdere med ansvar for psykisk sårbare elever. Lederne har haft mulighed for at vælge flere årsager, som de mener, er relevante.

TABEL 8.1

Årsager til, at skolerne kun i mindre grad eller slet ikke anvender systematisk opkvalificering af interne medarbejdere med ansvar for psykisk sårbare elever

	Treårig gymnasial uddannelse	Eud	Hf	Total
Vi prioriterer efteruddannelser inden for andre områder	50 %	38 %	58 %	48 %
Vi har ikke haft tid til at efteruddanne relevante medarbejdere pga. arbejdspress	24 %	31 %	37 %	29 %
Vi vurderer, at medarbejdernes grunduddannelse er tilstrækkelig til at håndtere de psykisk sårbare elever	28 %	24 %	32 %	28 %
Vi har ikke ressourcer til kurser og uddannelse	22 %	31 %	21 %	24 %
Vi prioriterer at rekruttere medarbejdere, der allerede har efteruddannelse eller kurser	20 %	28 %	16 %	21 %
Vi har ikke ressourcer til sidemandsoplæring	20 %	10 %	21 %	17 %
Andet	9 %	21 %	5 %	12 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Dette spørgsmål er kun stillet til respondenter, der har angivet, at de i mindre grad eller slet ikke anvender systematisk opkvalificering af interne medarbejdere med ansvar for psykisk sårbare elever.

Note: Skolerne har i forbindelse med dette spørgsmål haft mulighed for at angive flere svar. Totalen summer derfor op til mere end 100 %. Der er afgivet i gennemsnit 1,79 svar pr. respondent.

Tabellen viser, at lederne angiver en række forskellige årsager til at de i mindre grad eller slet ikke prioriterer systematisk opkvalificering af interne medarbejdere med ansvar for psykisk sårbare elever. Den mest anvendte forklaring, som knap halvdelen af lederne (48 %) har angivet, er, at de prioriterer efteruddannelse inden for andre områder. Derudover angiver lederne bl.a., at relevante medarbejder ikke kan afsætte tid pga. arbejdspress (29 %), at medarbejdernes grunduddannelse er tilstrækkelig til at håndtere psykisk sårbare elever (28 %), eller at skolen ikke har ressourcer til kurser og uddannelse (24 %).

8.2 Mange typer kurser og efteruddannelse tages i brug

Tabel 8.3 giver et overblik over en række forskellige typer af kurser og efteruddannelser, som skolerne har anvendt inden for de seneste to år til medarbejdere, der indgår i fastholdelses- og trivselsarbejde for psykisk sårbare elever. Tabellen viser, at stort set alle skoler har gjort brug af kurser og efteruddannelse, og at skolerne anvender mange forskellige typer kurser og efteruddannelse.

TABEL 8.2

Typen af kurser og efteruddannelse, skolerne de seneste to år har anvendt til medarbejdere, der indgår i fastholdelses- og trivselsarbejdet

	Treårig gymnasial uddannelse	Eud	Hf	Total
Deltagelse i konferencer og temadage	82 %	80 %	91 %	84 %
Læsevejlederuddannelsen	83 %	57 %	80 %	76 %
Eksterne kurser	63 %	50 %	75 %	63 %
Deltagelse i faglige netværk	61 %	55 %	68 %	62 %
Interne møder, oplæg, workshop eller temadag	60 %	52 %	65 %	59 %
Diplomuddannelse i vejledning (modul eller hel uddannelse)	51 %	61 %	66 %	57 %
Internt kursusforløb	34 %	21 %	49 %	35 %
Øvrige diplomuddannelser (modul eller hel uddannelse)	10 %	36 %	11 %	16 %
Diplomuddannelse i specialpædagogik (modul eller hel uddannelse)	6 %	5 %	5 %	5 %
Andet	10 %	9 %	5 %	9 %
Ingen kurser eller efteruddannelse	0 %	4 %	0 %	1 %
Total	460 %	430 %	514 %	467 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Skolerne har i forbindelse med dette spørgsmål haft mulighed for at angive flere svar. Række- og kolonnetotalerne summer derfor op til mere end 100 %.

Resultaterne i tabellen peger på, at mange af skolerne bruger en bred vifte af kurser og efteruddannelse til medarbejdere, der indgår i trivsels- og fastholdelsesarbejdet, idet hver skole har angivet i gennemsnit mere end fire former for kurser og efteruddannelse, der indgik i spørgeskemaet.

De mest anvendte typer af kurser og efteruddannelse er konferencedeltagelse og temadage (84 %) og læsevejlederuddannelsen (76 %). Interne kursusforløb (35 %) anvendes i mindre grad end interne møder, oplæg, workshops eller temadage (56 %). Dette peger på, at kortvarige, interne forløb ofte prioriteres. Diplomuddannelsen i vejledning anvendes relativt ofte (57 %), mens andre diplomuddannelser i mindre grad vælges med henblik på at opkvalificere medarbejdere, der indgår i fastholdelses- og trivselsarbejde.

Som det fremgår af tabellen, er det kun meget få skoler (to erhvervsskoler), der ikke har anvendt nogen former for kurser og efteruddannelse til medarbejdere, der indgår i trivsels- og fastholdelsesarbejdet, i de seneste to år.

8.3 Halvdelen af skolerne har prioriteret kurser eller temadage for lærerkollegiet inden for de seneste to år

Tabel 8.4 viser, om lærerne har deltaget i kurser eller temadage med fokus på håndtering af psykisk sårbare elever inden for de seneste to år. Halvdelen af lederne (54 %) angiver, at den brede kreds af

lærere ikke har deltaget i kurser eller temadage om psykisk sårbare elever inden for de seneste to år, mens lederne på fire ud af ti skoler (42 %) angiver, at den brede kreds af lærere har deltaget i kurser eller temadage om psykisk sårbare elever i de seneste to år.

Her er det dog vigtigt at bemærke, at spørgsmålet alene fokuserer på kurser og temadage inden for de seneste to år, og at andelen af lærere, der har deltaget i kurser eller temadage inden for en længere periode, formentlig er større.

TABEL 8.3

Har lærerne deltaget i kurser eller temadage med fokus på håndtering af psykisk sårbare elever inden for de seneste to år?

	Treårig gymnasial uddannelse	Eud	Hf	Total
Ja, den brede kreds af lærere har deltaget i kurser eller temadage om psykisk sårbare elever i de seneste to år	37 %	46 %	51 %	42 %
Nej, den brede kreds af lærere har ikke deltaget i kurser eller temadage om psykisk sårbare elever i de seneste to år	62 %	41 %	48 %	54 %
Ved ikke	1 %	13 %	2 %	4 %
Total	107 %	107 %	118 %	110 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Kategorien "Treårig gymnasial uddannelse" omfatter både stx, hhx og htx.

Note: Skolerne har i forbindelse med dette spørgsmål haft mulighed for at angive flere svar. Række- og kolonnetotalerne summer derfor op til mere end 100 %.

69 % af de skoler, hvor den brede kreds af lærere har deltaget i kurser eller temadage om psykisk sårbare elever i de seneste to år, har afholdt temadage eller oplæg, der giver viden om psykiske diagnoser for en bredere kreds af lærere, mens 55 % har afholdt temadage eller oplæg om, hvordan man kan arbejde pædagogisk og didaktisk med psykisk sårbare elever, for en bredere kreds af lærere.

29 % og 23 % af skolerne angiver, at der er afholdt temadage eller oplæg, der giver viden hhv. om psykiske diagnoser og om, hvordan man arbejder pædagogisk og didaktisk med psykisk sårbare elever. Dette efterlader et indtryk af, at størstedelen prioriterer ét fokus, og kun få har haft oplæg/kurser om begge temaer.

Appendiks A – Litteraturliste

- Christensen, A. I., Pisinger, V., Larsen, C. V. L., & Tolstrup, J. S. (2017). *Mental sundhed blandt unge. Resultater fra ungdomsprofilen 2014*. Odense: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.
- DCUM. (2017). *Når hovedet roder – om psykisk sårbare elever på erhvervsuddannelser*. København: Dansk Center for Undervisningsmiljø.
- EVA. (2016). *Kvalitetsudvikling af vejledningen ifm. specialpædagogisk støtte. Spørgeskemaundersøgelse blandt SPS-ansvarlige*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018a). *Søgning, udbud og elevgrundlag på ungdomsuddannelserne – en kortlægning af udviklingen fra 2009-2017*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018b). *Inkluderende læringsmiljøer til psykisk sårbare unge. Casestudier af tre gymnasiers arbejde med at bygge bro mellem SPS og almenundervisning*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Larsen, M. S., Dyssegaard, C. B., & Tiftikci, N. (2012). *Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.
- Larsen, M. S., Christensen, G., Tiftikci, N., & Nordenbo, S. E. (2011). *Forskning om effekt af uddannelses- og erhvervsvejledning*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.
- Ren Viden, & Rambøll. (2018). *Litteraturstudie om specialpædagogisk støtte og inklusion på ungdomsuddannelserne for personer med psykiske funktionsnedsættelser*. København: Ren Viden & Rambøll Management Consulting.
- SFI. (2016). *Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. Årgang 95 – Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. København: SFI – Det nationale Forskningscenter for Velfærd (nu VIVE).
- Undervisningsministeriets FastholdelsesTaskforce. (2017). *Slutevaluering*. København: Undervisningsministeriet

Appendiks B – Metoderedegørelse

I det følgende gennemgår vi dataindsamlingsprocessen, der ligger til grund for kortlægningen, samt en analyse af repræsentativiteten af de skoler, der indgår i kortlægningen.

Dataindsamling

Kortlægningen af indsatserne over for psykisk sårbare elever er foretaget ved hjælp af en survey, som blev sendt ud til alle 288 danske ungdomsuddannelsesinstitutioner. Surveyen er gennemført som en totalundersøgelse blandt private og offentlige gymnasier og erhvervsskoler samt de VUC'er, som udbyder hf, og private udbydere af hf.

Der blev indsamlet svar fra 188 ud af 288 ungdomsuddannelsesinstitutioner, svarende til en samlet svarprocent på 65 %. En stor del af de institutioner, der udbyder flere uddannelsestyper (fx treårig gymnasial uddannelse og hf), har besvaret surveyen for hver uddannelsestype. Der er fx samlet set 92 besvarelser fra de 48 institutioner, der udbyder både treårige gymnasiale uddannelser og hf.

Surveyen er stilet til en ledelsesrepræsentant, der dog har haft mulighed for at inddrage eller videresende link til øvrige relevante medarbejdere på skolen. Som det fremgår af tabel B.1, er det hovedsageligt ledere, der har besvaret surveyen på vegne af institutionen (89 %), mens det på andre institutioner er studievejledere (8 %) eller andre (3 %).

TABEL B.1

Oversigt over, hvem der har besvaret surveyen

	Antal	Procent
Leder	227	89 %
Studievejleder	20	8 %
Andet	7	3 %
Underviser	1	0 %
Total	255	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Tabel B.2 viser det opnåede antal besvarelser og svarprocenter fordelt på institutionstype.

TABEL B.2

Antal besvarelser og svarprocenter fordelt på institutionstype

Institutionstype	Svar	Population	Svarprocent
Treårig gymnasial uddannelse	61	87	70 %
Treårig gymnasial uddannelse og hf	48	70	69 %
Hf	19	30	63 %
Eud	30	49	61 %
Treårig gymnasial uddannelse og eud	31	52	60 %
Total	188	288	65 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på ungdomsuddannelser. Epinion for EVA, 2018.

Note: Der er samlet set 92 besvarelser fra de 48 institutioner, der både udbyder treårige gymnasiale uddannelser og hf, og 53 besvarelser fra de 31 institutioner, der udbyder både treårige gymnasiale uddannelser og eud.

Resultaterne fra kortlægningen er baseret på i alt 255 besvarelser fra 188 institutioner.

Da den samlede population (antallet af ungdomsuddannelser) er lille, er der en vis statistisk usikkerhed forbundet med resultaterne fra kortlægningen. Særligt resultater, der identificerer forskelle på tværs af de tre typer af ungdomsuddannelser, skal derfor tolkes med forsigtighed.

I denne rapport arbejder vi med et konfidensniveau på 95 %, som man gør i de fleste samfundsvidenskabelige undersøgelser. Med andre ord kan vi være 95 % sikre på, at resultatet ligger inden for det udregnede sikkerhedsinterval. På baggrund af antallet af besvarelser og konfidensniveauet opererer vi i rapporten med et sikkerhedsinterval på maksimalt 13,1 %.⁵

Når 54 % af de treårige gymnasiale uddannelser i kortlægningen vurderer, at de i høj grad tilbyder psykisk sårbare elever den nødvendige støtte til at kunne gennemføre uddannelsen, kan vi med 95 % sikkerhed sige, at 45,6-62,4 % (svarende til en statistisk usikkerhed på 8,4 %) af alle respondenter i populationen mener dette.

⁵ Den statistiske usikkerhed afhænger af en række faktorer som stikprøvens størrelse, den forventede stemmeandel, og hvor sikker man vil være på resultatet. Jo større stikprøven er, desto mindre er den statistiske usikkerhed alt andet lige. Den statistiske usikkerhed stiger, i takt med at andelen nærmer sig 50 %. Der er altså en mindre statistisk usikkerhed ved andele på 30 % og 70 % end ved en andel på 50 %. Den statistiske usikkerhed er også betinget af konfidensniveauet, altså hvor sikker man vil være på resultatet.

Metode

Rekrutteringsprocessen

Alle institutioner er – med afsæt i et registerudtræk fra databanken med samtlige udbydere af treårige gymnasiale uddannelser (stx, hhx og htx), hf og erhvervsuddannelser – blevet kontaktet med henblik på overlevering af kontaktoplysninger for de relevante medarbejdere, som arbejder med psykisk sårbare elever. Der blev indledningsvist taget kontakt til skolens ledere via e-mail, såfremt denne var oplyst, og alternativt til skolens hovedpostkasse. Såfremt en institution udbyder flere af de relevante ungdomsuddannelser, blev institutionen bedt om at videregive informationer om de personer, som bedst kunne svare på vegne af de enkelte institutioner. De institutioner, der ikke vendte tilbage på baggrund af e-mail-henvendelsen, blev kontaktet telefonisk. De institutioner, som hverken svarede på vores telefoniske henvendelse eller på vores e-mail, fik tilsendt en e-mailinvitation til spørgeskemaet, hvor de blev bedt om at videresende invitationen til den person, som bedst kunne svare på vegne af institutionen. Institutioner, som udbyder mere end en uddannelsestype, fik desuden mulighed for at besvare spørgeskemaet for begge institutioner på en gang, eller en ad gangen, hvorved de havde mulighed for at dele opgaven ud til den ansvarlige for de psykisk sårbare på hver uddannelse.

Pilottest

Der blev gennemført en pilottest af spørgeskemaet blandt repræsentanter for hhv. et offentligt gymnasium uden hf, et offentligt gymnasium med hf, et privat gymnasium, to VUC'er, en merkantil erhvervsskole, en SOSU-skole samt en teknisk erhvervsskole. Pilottesten forløb således, at respondenterne fik tilsendt et unikt weblink til undersøgelsen med kommentarfelter til hvert spørgsmål, hvor de undervejs kunne notere deres umiddelbare tanker om spørgsmålene, fx om spørgsmålene var entydige og til at forstå, og om de prædefinerede svarkategorier var tilstrækkelige. Umiddelbart efter at respondenterne havde deltaget i pilottesten, blev personen ringet op af den ansvarlige konsulent med henblik på et kort telefoninterview om respondentens nedskrevne kommentarer og vedkommendes overordnede feedback på spørgeskemaet. Resultaterne fra pilottesten blev samlet i et notat med kommentarer til spørgeskemaet, og på baggrund heraf blev der foretaget en række mindre tilretninger af spørgeskemaet.

Bortfaldsanalyse

Der er gennemført en bortfaldsanalyse med henblik på at undersøge repræsentativiteten af de skoler, der har besvaret surveyen, og som derfor indgår i kortlægningen. Formålet er med andre ord at undersøge generaliserbarheden af kortlægningens resultater.

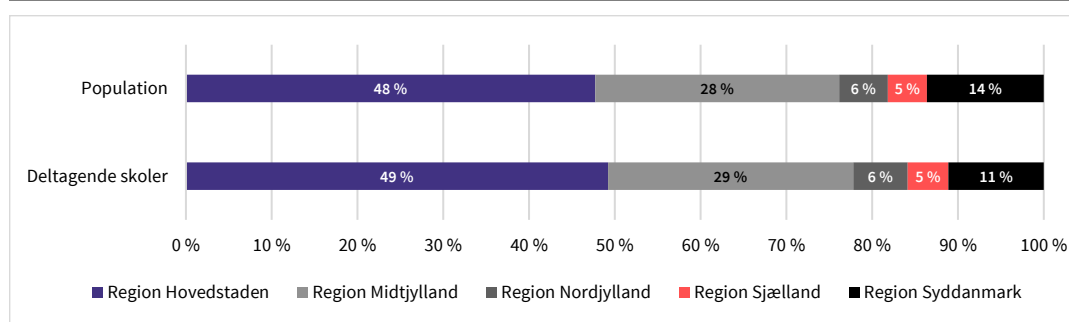
Bortfaldsanalysen er gennemført på baggrund af variablene institutionstype, geografisk fordeling samt antallet af elever. Figur B.1-B.5 viser analyserne af den geografiske fordeling fordelt på forskellige uddannelsestyper, mens figur B.6 viser analyserne i forhold til antallet af elever fordelt på institutioner.

Bortfaldsanalysen viser overordnet set, at de deltagende skoler er repræsentative for populationen i forhold til både geografisk fordeling og antallet af elever. Som det fremgår af figur B.2, er der dog en stor underrepræsentation af erhvervsskoler fra Region Hovedstaden (7 % i stikprøven sammenlignet med 22 % i populationen), mens der er en overrepræsentation af erhvervsskoler fra Region Midtjylland og Region Syddanmark (for begge regioner: 37 % i stikprøven sammenlignet med 29 % i populationen). Denne skævhed kan – hvis der fx er systematiske forskelle imellem erhvervsskoler i Region Hovedstaden og erhvervsskoler i andre regioner i forhold til indsatserne over for psykisk sårbare elever – potentielt føre til en under-/overrapportering af resultaterne.

Figur B.1 viser den geografiske fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser, i populationen og i stikprøven. Som det fremgår af figuren, er der ikke et skævt bortfald blandt de deltagende skoler sammenlignet med populationen.

FIGUR B.1

Geografisk fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser, i populationen og blandt de deltagende skoler

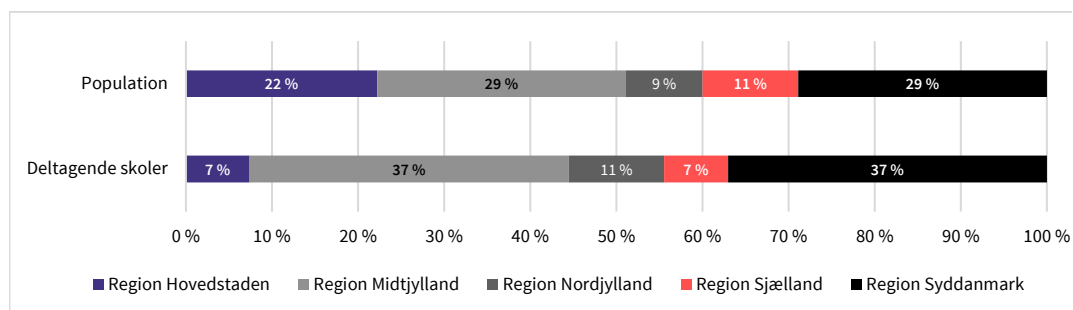

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Figur B.2 viser den geografiske fordeling af institutioner, der udbyder erhvervsuddannelser, i populationen og blandt de deltagende skoler. Som det fremgår af figuren, er der en stærk underrepræsentation af erhvervsskoler fra Region Hovedstaden og en mindre underrepræsentation af erhvervsskoler fra Region Sjælland. Som en naturlig konsekvens heraf udgør erhvervsskoler fra særligt Region Nordjylland og Region Midtjylland en større andel af de deltagende skoler, end de gør i populationen. Det har ikke været muligt at teste for, om der er systematiske forskelle på tværs af skolerne (herunder fx elevgrundlag).

FIGUR B.2

Geografisk fordeling af institutioner, der udbyder eud, i populationen og blandt de deltagende skoler

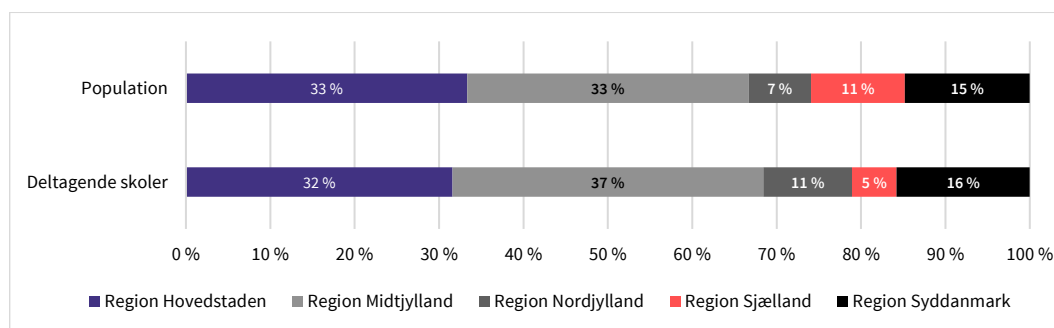

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Figur B.3 viser den geografiske fordeling af institutioner, der kun udbyder hf, i populationen og blandt de deltagende skoler. Som det fremgår af figuren, er der ikke – med undtagelse af en mindre underrepræsentation af VUC'er fra Region Sjælland – et skævt bortfald blandt de deltagende skoler sammenlignet med populationen.

FIGUR B.3

Geografisk fordeling af institutioner, der kun udbyder hf, i populationen og blandt de deltagende skoler

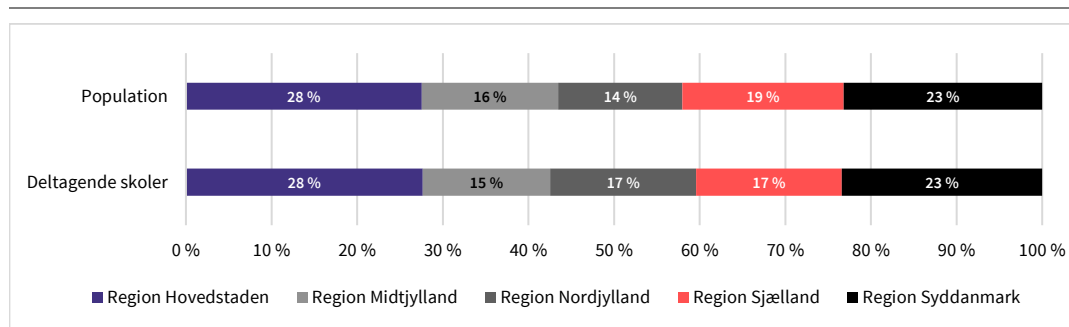

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Figur B.4 viser den geografiske fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser og hf, i populationen og blandt de deltagende skoler. Som det fremgår af figuren, er der ikke et skævt bortfald, når de deltagende skoler sammenlignes med hele populationen.

FIGUR B.4

Geografisk fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser og hf, i populationen og blandt de deltagende skoler

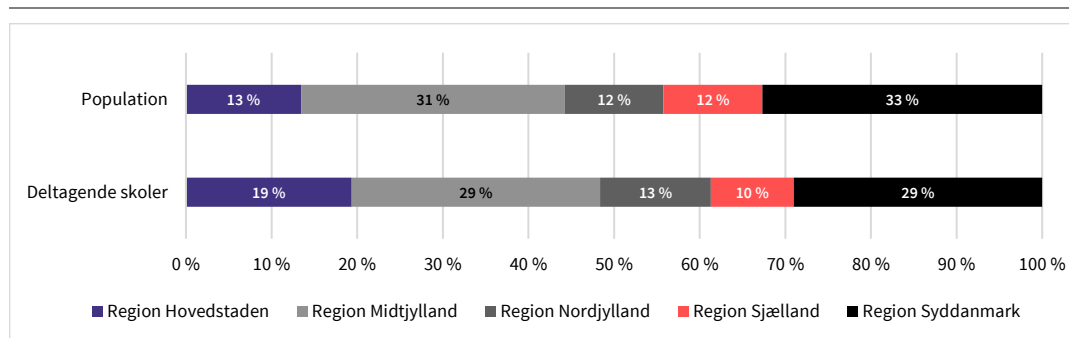

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Figur B.5 viser den geografiske fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne, i populationen og i stikprøven. Som det fremgår af figuren, er der ikke et skævt bortfald i stikprøven sammenlignet med populationen.

FIGUR B.5

Geografisk fordeling af institutioner, der udbyder treårige gymnasiale uddannelser og eud, i populationen og blandt de deltagende skoler

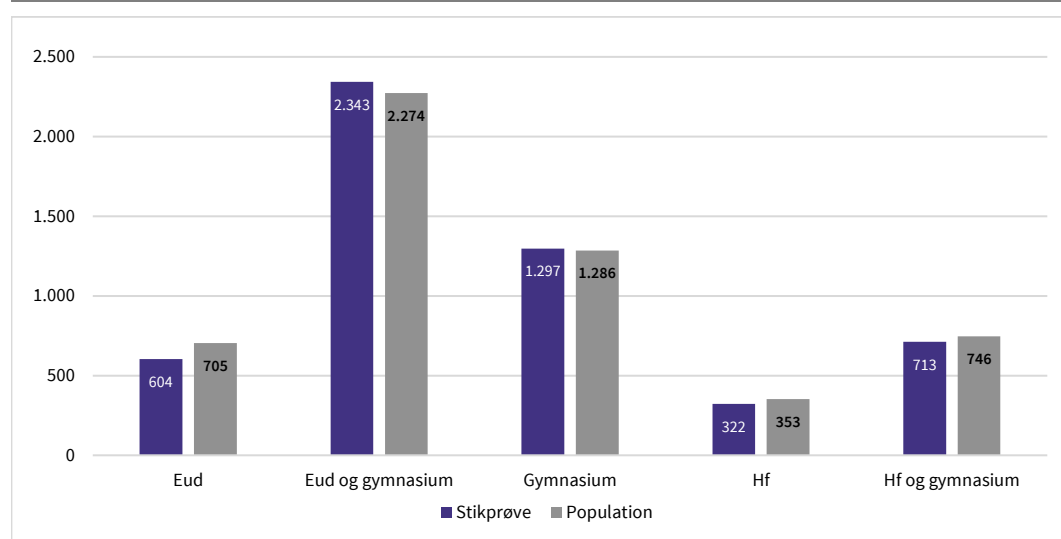

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Figur B.6 viser fordelingen af gennemsnitligt antal elever på deltagende institutioner i populationen og stikprøven. Som det fremgår af figuren, er der ikke et skævt bortfald i stikprøven sammenlignet med populationen.

FIGUR B.6

Fordeling af gennemsnitligt antal elever på deltagende institutioner i populationen og blandt de deltagende skoler

Kilde: Epinion for EVA på baggrund af Institutionsregistret.

Kortlægning af indsatser til psykisk sårbare elever på ungdomsuddannelserne

© 2018 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-159-8

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk